

Är grundutbildningens kvalitet i farozonen?

Högskoleverkets arbetsrapporter 2000:12 AR

 HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Är grundutbildningens kvalitet i farozonen?

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Är grundutbildningens kvalitet i farozonen?

Producerad av Högskoleverket i juni 2000

Högskoleverkets arbetsrapporter 2000:12 AR

ISSN 1404-5745

ISRN HSV-AR--00/12-SE

Innehåll: Utvecklingsavdelningen

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets vaktmästeri, Stockholm, juni 2000

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Is the Quality of Undergraduate Education at Risk? Summary	6
Inledning	7
Problemet	7
Tillvägagångssätt	8
Resultat från enkätundersökningarna	10
Det första enkätutskicket	10
Det andra enkätutskicket	10
<i>Undervisningstäthet över tid</i>	<i>10</i>
<i>Arbetstidens fördelning</i>	<i>11</i>
<i>Hälsaaspekter</i>	<i>12</i>
<i>Reflexioner kring arbete och undervisning</i>	<i>13</i>
<i>Framtiden</i>	<i>14</i>
<i>Institutionsledningen</i>	<i>15</i>
Diskussion av fallstudiens resultat	17
Vidare studier	19

Sammanfattning

I en fallstudie av fyra ämnen vid åtta lärosäten har Högskoleverket undersökt frågan om huruvida grundutbildningens kvalitet är i farozonen. De studerade ämnena är engelska, biologi, ekonomi och historia vid universiteten i Göteborg (GU), Karlstad (KaU), Lund (LU), Stockholm (SU), Umeå (UmU) och Uppsala (UU) samt Mitthögskolan (MH) och högskolan i Kalmar (HiK).

Högskoleverket vill ur fallstudien framhålla fyra tendenser som, om de är generella för hela landet, kan vara uttryck för kvalitetssänkningar.

- Den statliga utredningen Grundbulten (SOU 1992:44) genomförde beräkningar på hur mycket undervisning en student bör få per vecka. Utfallet i föreliggande fallstudie i relation till dessa beräkningar visar att den faktiska undervisningstiden i de flesta fall ligger långt under rekommendationerna.
- Både från institutionsledning och från de enskilda lärarna framhålls att lärarna inte har tillräckligt med tid för egen forskning och kompetensutveckling.
- I fallstudien har dessutom framkommit att lärarna har en hög arbetsbelastning. Den genomsnittliga veckoarbetstiden för de tillfrågade lärarna är 49 timmar. Samtidigt finns från andra studier belagt att långtidssjukskrivningarna, framför allt bland adjunkter, har ökat under 1990-talet.
- Slutligen pekar studien på att institutionsledningarna upplever att de inte har resurser eller befogenheter som svarar mot det ansvar som åläggs dem genom politiska beslut eller beslut från berört lärosätes ledning.

Is the Quality of Undergraduate Education at Risk? Summary

In a study involving four disciplines and eight institutions of higher learning, viz. English, Biology, Economy, and History at the Universities of Göteborg (GU), Karlstad (KaU), Lund (LU), Stockholm (SU), Umeå (UmU), Uppsala (UU), Midsweden University College (MH) and the University College of Kalmar (HiK), the National Agency has investigated whether there is danger of shrinking quality in undergraduate education

The Agency wants to call attention to four tendencies which, should they be valid nationwide, may indicate a decline in the quality of undergraduate education.

- The 1989 Higher Education Commission (SOU 1992:1) had calculated the amount of teaching a student should get per week. The findings of the present study show that, in most cases, the actual number of teaching hours is way below these recommendations.
- Department Heads as well as individual teachers testify that there is not enough time available for research and faculty development.
- The study also shows that teachers have a heavy workload. The average number of working hours for the teachers participating in the inquiry is 49 hours per week. Moreover, parallel studies have demonstrated that protracted absence for illness has increased in the 1990's. This is particularly true for adjuncts (non-PhD lecturers).
- Finally, the study points out that Department Heads perceive that they have neither the resources nor the authority matching the responsibilities assigned to them by political decree or by the Vice-Chancellor's Office.

Inledning

För svenska universitet och högskolor har 1990-talet varit omvälvande. Sektorn har sett både expansionskrav och besparingar. Ytterligare en uppgift – den s.k. tredje uppgiften – har lagts till undervisningen och forskningen. Dessutom har ny teknik och allt starkare krav på internationalisering varit drivkrafter i utvecklingen.

Den aktiva utbildningspolitiken karaktäriseras av expensionsmål. Ett exempel på detta är att fram till år 2005 ska ytterligare 89 000 nya studieplatser skapas. Till detta kommer regeringens långsiktiga mål att 50 % av en årskull som slutat gymnasiet ska ha påbörjat högskoleutbildning innan de nått 25 års ålder. Sett ur ett internationellt perspektiv delas dessa höga ambitioner avseende den högre utbildningen av många länder. I till exempel Finland är målen högre än de svenska. Där ska 65 % av en årskull ha en examen från högre utbildning. (Dock är systemen för högre utbildning något olika, i Finland finns även examen från yrkeshögskolor inbakade i de 65 %.) I Storbritannien är målet att 50 % av åldersgruppen 18–30 skall ta del av den högre utbildningen senast år 2009.

Samtidigt som expensionspolitiken har genomförts har det gångna årtiondet präglats av ekonomisk kris för Sverige. Detta har krävt besparingar i den statliga budgeten. För den grundläggande högskoleutbildningens del uppgår besparingarna, enligt SUHF:s (Sveriges universitets- och högskoleförbund) beräkningar, till ca 15 % under en femårsperiod. Högskoleverkets beräkningar bekräftar denna bedömning.¹

Problemet

De förändrade villkoren för universiteten och högskolorna under 1990-talet har uppmärksammats i de senaste årens debatter om grundutbildningens kvalitet.² Debattörerna diskuterar hur förändringarna påverkat genomförandet av och därmed kvaliteten på grundutbildningen. Man bör observera den viktiga distinktion som lyfts fram i debatten: Skribenterna anser inte att kvaliteten *är* dålig på grundutbildningarna utan varnar för att den *är på väg att bli* dålig. Debattörerna kräver mer eller mindre explicit utökade resurser till lärosätena.

¹ Årsrapport för universitet och högskolor 1997. Högskoleverkets rapportserie 1998:23 R, sid. 92–93. SUHF:s skrivelse till Chefen för Utbildningsdepartementet, dnr: 25/99.

² Se bl.a. Lewin, Leif. ”Orkar vi det, så orkar vi det” – Hur besparingskraven knäckte grundutbildningen. I Red. Westling, Håkan m.fl. *Börjar Grundbulten rosta? Rådet för högskoleutbildning*. 1999, Arwadi, Olof m.fl. *Svensk ekonomutbildning i utförsbacke – en fara i en globaliserad värld*. Universitetsläraren nr 2, 2000. Även Håkansson, Lars. *Universiteten gymnasifieras alltmer*. Svenska Dagbladet 2000-02-02.

Detta för att få ekonomiska förutsättningar att långsiktigt bibehålla grundutbildningens kvalitet och utveckla denna för att bättre svara mot de nya krav som förändringarna ställer.

I sina bidrag till *Börjar Grundbulten rosta?* gör Håkan Westling m.fl. jämförelser mellan hur antalet registrerade studenter och antalet lärare och forskare vid svenska lärosätena har ökat. Under åren 1989/90 till 1997/98 har antalet studenter ökat med 83 % och antalet lärare endast med 17 %, vilket gör att jämförelsetalet antal studenter per lärare har gått från 10:1 till 15:1.³

De studier som har gjorts av kvalitet har kommit fram till att kvalitet är ett *kontextuellt* begrepp. Definitionen av kvalitet varierar alltså över tid och är också beroende av i vilken situation kvalitet ska uppstå och vem som definierar kvalitet.

En central fråga för problemet resurser–kvalitet är: Hur stora resurser behövs för utbildning av god kvalitet? Ett delbetänkande⁴ till utredningen om grundutbildningens villkor i högskolan (den s.k. Grundbulten) slog fast att det inte går att få fram några objektiva mått på detta:

”Redan inledningsvis måste det konstateras att den uppgift utredningen fått sig ålagd – att på pedagogiska grunder definiera det relativa resursbehovet för olika ämnesområden inom den högre utbildningen – i princip inte har någon lösning. Att på något objektivt sätt fastställa den optimala omfattningen av lärarstödet i olika utbildningar är inte möjligt. Varken den pedagogiska forskningen eller det empiriska material som föreligger ger någon egentlig vägledning för detta.”⁵

Syftet med denna studie är att undersöka hur de faktiska nedskärningarna uppfattas ha påverkat uppläggningsen och genomförandet av grundutbildningen. Studien gör alltså inte anspråk på att analysera kvaliteten på undervisningen.

Tillvägagångssätt

Ett sätt att angripa denna problematik är att använda sig av fallstudier. Dessa ger i bästa fall indikatorer på orsaker till ett generellt problem. Däremot är en av fallstudiens fördelar att den på ett relativt snabbt sätt hjälper till att identifiera områden som är värdefulla att studera vidare.

Denna undersökning bygger på två uppsättningar enkäter (bilagorna 1 och 2) som riktades till åtta lärosäten: Universiteten i Göteborg (GU), Karlstad (KaU), Lund (LU), Stockholm (SU), Umeå (UmU) och Uppsala (UU) samt Mitthögskolan

³ Westling, Håkan m.fl. 1989 års högskoleutredning – vad blev det av den? I Red. Westling, Håkan m.fl. *Börjar Grundbulten rosta?* Rådet för högskoleutbildning, 1999

⁴ SOU 1992:44. *Resurser för högskolans grundutbildning.*

⁵ SOU 1992:44, sid. 7.

(MH) och Högskolan i Kalmar (HiK). De undersökta institutionerna är biologi, engelska, företagsekonomi/nationalekonomi och historia.

Urvalet av lärosäten respektive ämnesinstitutioner har gjorts för att få en spridning och därmed förhoppningsvis en viss representativitet i fallstudien.

I en första omgång fick lärosätena tre enkäter att svara på (bilaga 1a–c). Dessa var ställda till styrelsen, fakulteten respektive till ämnesinstitutioner.

I ett andra steg gjordes ytterligare en enkätundersökning (bilaga 2) riktad enbart till institutionerna med syftet att få en klarare bild av resultaten i den första undersökningen. Enkäten delades upp i fyra delar:

- en första del som gav underlag till en jämförelse av undervisningstäthet över tid,
- en andra del som behandlade lärarnas arbetsvillkor i dagsläget,
- en tredje del som behandlar framtidsperspektiven,
- en fjärde del som ställde frågor om prefekternas förutsättningar att bedriva sitt ledarskap. (Övriga delar riktades till den undervisande personalen på institutionen, undantaget prefekten.)

På grund av det låga totala antalet lärare som berörts av enkäterna har de kvalitativa data inte fördelats över variabeln kön. Statistik har dock inhämtas från annat håll som kan ge indikationer på eventuella skillnader.

Resultat från enkätundersökningarna

Svarsfrekvensen på enkäterna har varit relativt god. Svar har lämnats från fakultets- och styrelsenivå vid samtliga undersökta lärosäten. Av åtta undersökta institutioner har sju lämnat in svar. De institutioner som svarat är biologi (SU) (den biologiska institutionen i Kalmar bidrog med svar endast i den första enkätomgången), engelska (KaU/LU), företagsekonomi/nationalekonomi (MH/GU) och historia (UU/UmU).

Det första enkätutskicket

Det första enkätutskicket till styrelse- och fakultetsnivå belyste den interna budgetproceduren. Resultatet visade bland annat att omfördelningar mellan utbildningsområden endast görs i mycket begränsad utsträckning. Den visade också att praxis varierar mycket mellan lärosätena med avseende på formerna för att avsätta medel för olika slag av gemensamma kostnader.

Enkäten innehöll även frågor om studentantal, kursutbud m.m. (se frågorna 4–9 i bilaga 1c).

De undersökta institutionerna, undantaget historiska institutionen vid Uppsala universitet, har under 1990-talet sett en ökad studenttillströmning.

Ämnet biologi vid Stockholms universitet och Högskolan i Kalmar har valt att öka antalet fristående kurser med det ökande antalet studenter. Humaniora och de samhällsvetenskapliga ämnena (inklusive historia i Uppsala) gör tvärtom, och minskar istället antalet fristående kurser. Undantaget är Mitthögskolan som har hållit samma nivå. I detta material finns alltså en viktig skillnad mellan fakulteter eller motsvarande.

Vid de båda undersökta biologiska institutionerna har försök gjorts med att introducera ny pedagogik t.ex. varianter av PBI och IT-satsningar medan de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnena inte gjort några eller mycket små förändringar i sin pedagogik.

Det andra enkätutskicket

Undervisningstäthet över tid

Som tidigare nämnts slog SOU 1992:44 fast att det är en omöjlig uppgift att optimera undervisningsresurser utifrån både ekonomiska och pedagogiska utgångspunkter. Trots detta gjorde utredningen ett försök att lägga fast en

minimnivå för resurser till grundutbildningen. Utredningen föreslog 9 lärarledda timmar i veckan för en grupp på 30 studenter. Tiden skulle fördelas på 6 timmar föreläsning och 3 timmar gruppövning/seminarium. Detta menade utredningen skulle ge förutsättningar för en god kvalitet på grundutbildningen.⁶

Denna rekommendation ligger till grund för den jämförelse som presenteras i bilaga 3. Där finns tabeller som visar hur mycket undervisningstid studenterna fick per vecka under höstterminerna 1993, 1996 och 1998. Data redovisas ämnesvis för A- respektive C-kurs under undersökningsperioden. Tabellerna visar även undervisningsgruppernas storlek.

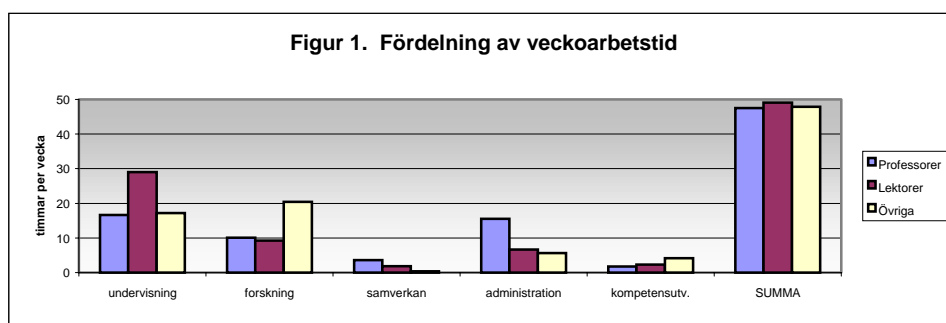
Data visar att studenterna generellt får, oavsett gruppstorlek, mindre timmar undervisning per vecka än rekommendationerna. För alla undersökta institutioner gäller också att en student får mer undervisning per vecka på C-kurser än på A-kurser. C-kurserna ligger alltså generellt närmare rekommendationerna än A-kurserna.

Alla studerade kurser har minskat andelen undervisning per student under den studerade perioden utom C-kursen i engelska vid Lunds universitet, A-kursen i nationalekonomi vid Mitthögskolan samt C-kursen i biologi vid Stockholms universitet. De två förstnämnda ligger ändå långt under rekommendationerna från ”Grundbulten”. Den sistnämnda är en av två kurser som närmar sig den nivå som ”Grundbulten” föreslår. (Se bilaga 3)

Arbetstidens fördelning

Lektorerna, som vid de flesta utvalda lärosätena står för merparten av den undervisning som bedrivs vid institutionerna, uppskattar att de har en genomsnittlig veckoarbetstid om ca 49 timmar. Inom gruppen lektorer finns dock stora variationer i fördelningen av tid för olika arbetsuppgifter. Vissa lektorer arbetar nästan uteslutande med undervisningsrelaterad verksamhet, vilket även inkluderar administration och kompetensutveckling, medan andra ägnar merparten av sin arbetstid till forskning. Nedanstående diagram visar därför en stor spridning inom samtliga verksamhets kategorier. Detsamma gäller för de två andra tjänstekategorierna, professorer och övriga. Inom kategorin övriga återfinns doktorander, forskarassistenter och adjunkter, varför spridningen i arbetstidsfördelning sannolikt är högst inom denna grupp.

⁶ SOU 1992:44, sid. 66–67.

Figur 1. Fördelning av veckoarbetstid på olika arbetsuppgifter inom tre tjänstekategorier. Som underlag har använts data från Engelska institutionen vid Lunds universitet, Institutionen för kultur och kommunikation vid Karlstads universitet, Historiska institutionen vid Uppsala universitet, Institutionen för historiska studier vid Umeå universitet samt Botaniska institutionen vid Stockholms universitet.

[*n* = 7, 39 och 28 för respektive tjänstekategori]

Som framgår av figur 1 är den genomsnittliga veckoarbetstiden för samtliga tre tjänstekategorier vid de undersökta institutionerna närmare 50 timmar. Detta innebär att lärare/forskare även använder kvällar och/eller helger till arbete. Siffrorna belägger alltså att övertidsarbete snarare är regel än undantag vid de undersökta institutionerna.

Dessa siffror blir extra intressanta mot bakgrund av de arbetstidsavtal som träffats mellan lärosätena och de fackliga organisationerna under 1999 och 2000. Ett genomsnittligt arbetstidsavtal stadgar att en professor skall forska merparten av sin arbetstid och en lektor ägna forskning och kompetensutveckling minst 20 % av sin arbetstid. I denna fallstudie utgör genomsnittet av professorernas respektive lektorernas forskning endast ca 20 % av arbetstiden. Detta bör mot bakgrund av avtalet vara acceptabelt för lektorer, men knappast för professorer.

Hälsaspekter

En effekt av ökad arbetsbelastning kan vara hälsoproblem⁷. En studie har genomförts vid Umeå universitet med syfte att undersöka långtidssjukskrivningar bland personalen.⁸ Studien genomfördes i oktober 1999 och sträcker sig tillbaks till oktober 1997 (vissa data till 1993). Ur denna kan utläsas att det totala antalet långtidssjukskrivna har ökat från knappt 50 personer till närmare 95 personer under mätperioden. Inom gruppen med personer som är långtidssjukskrivna är det antalet inom sjukskrivningsgraden 50 % som har ökat mest (från 7 till 37 personer) samt personer med sjukskrivningslängden 6–12 månader (från 10 till 26

⁷ Aronsson, Gunnar och Göransson, Sara. *Mellan tids- och resultatkontraktet. En empirisk studie av obetalt övertidsarbete*. Arbetsmarknad & Arbetsliv, nr 2, 1997.

⁸ PM. *Långtidssjukfrånvaro oktober 1999*. Enheten för personal- och organisationsutveckling, Umeå universitet.

personer) under motsvarande tid. I studien visas även hur andelen lärare/forskare (inkl. doktorander) av det totala antalet sjukskrivna har förändrats över tidsperioden oktober 1993 (ca 12 %) till oktober 1999 (ca 43 %). Den dominerande diagnosen inom gruppen lärare/forskare är psykiska besvär (44 %). Betraktar man diagnosfördelningen inom den totala gruppen anställda, ligger psykiska besvär först på tredje plats (24 %).

Siffror från Göteborgs universitet⁹ pekar i samma riktning. Sjukfrånvaro (minst 91 dagar) för undervisande personal har ökat från 2,3 % i oktober 1997 till 3,8 % i oktober 1999. Om hänsyn tas till könsfördelningen i siffermaterialet finner man att andelen sjukskrivna män är oförändrad under tidsperioden (1,8 %) medan andelen sjukskrivna kvinnor har ökat från 3,4 % till 7,1 %. Det framgår vidare att det i oktober 1999 var utbildningsvetenskaplig samt medicinsk fakultet som hade det största antalet sjukskrivna lärare (18 respektive 12). I båda fallen var universitetsadjunkter den största gruppen. Medelåldern för universitetsadjunkter var 1999 51 år vilket sammanfaller med den ålderskategori där andelen långtidssjukskrivningar är högst, totalt 21 av 30 långtidssjukskrivna (51–55 år – 10 st., 56–60 år – 11 st.).

Data från Karlstads universitet¹⁰ visar att antalet sjukskrivna (i mer än 28 dagar) bland undervisande personal har stigit från 13 under år 1997 till 31 stycken år 1999. Även här är det adjunkterna som utgör majoriteten bland de sjukskrivna (7 respektive 23 stycken). 1998 var andelen kvinnliga lärare och forskare vid Karlstads universitet 43 %, kvinnorna utgör dock 52 % av adjunkterna.¹¹ Även om skillnaden inte är överdrivet stor och det inte finns könsuppdelad statistik på andel sjukskrivna vid Karlstads universitet kan man förmoda att det även där är en högre andel kvinnor som är sjukskrivna.

Reflexioner kring arbete och undervisning

”Grundbulten” kom till följande slutsats vad gäller lärarnas åsikter om sin egen situation:

”... lärarkåren i den svenska högskolan [...] trivs bra, är engagerade i sina arbetsuppgifter, ser positivt på studenterna och arbetar hårt trots att de är missnöjda med de materiella villkoren. De skattar friheten, självständigheten och utvecklingsmöjligheterna högt. De är intresserade av fortsatt utveckling och har en mängd förslag till förbättringar. De har en beredskap att medverka till att bevara eller höja kvaliteten i grundutbildningen.” (SOU 1992:1 Frihet Ansvar Kompetens. Grundutbildningens villkor i högskolan, sid. 115.)

⁹ I skrivelse till Högskoleverket

¹⁰ I skrivelse till Högskoleverket

¹¹ SCB statistik över vissa personalkategorier vid respektive lärosätes verksamhetsområde med avseende på kön och ålder 1998.

Med anledning av den debatt som i dagsläget förs kring undervisningssituationen på landets lärosäten är det angeläget att undersöka hur lärarna upplever sin arbetssituation och vilka faktorer som har störst betydelse för hur denna är beskaffad. I enkäten ombads därför de utvalda institutionernas olika lärargrupper (professorer, lektorer, adjunkter, doktorander och i förekommande fall forskarasistenter) att lämna synpunkter på ovanstående utdrag ur "Grundbulten". Svaren visar att det finns ett antal gemensamma beröringspunkter som vi vill lyfta fram och diskutera.

De flesta håller i huvudsak med om de påståenden som förs fram i Grundbultsutdraget men vill därutöver nyansera dessa på ett flertal punkter. En av dessa är den ökade arbetsbördan som dels beror på ökad mängd administrativa arbetsuppgifter, dels på ett växande studentantal vilket kräver en större arbetsinsats bl.a. i fråga om handledning och tentamensrättning. Detta har medfört att tiden som läraren kan avsätta för utvecklingsarbete och kompetensutveckling är i det närmaste obefintlig. Utvecklingsarbete får ske utanför ordinarie arbetstid. Det är främst lektorerna som framför detta, vilket kan förklaras av att denna lärarkategori i regel ansvarar för merparten av undervisningen (se figur 1).

Dessutom framförs åsikter om att studentgrupperna har blivit mer heterogena och att en större andel av studenterna är "svaga" jämfört med tidigare. Detta kräver utvecklingsinsatser för att finna undervisningsformer som är bättre anpassade för de nya studentgrupperna.

Ytterligare ett problemområde som berörs är de anställningsformer som finns inom högskolesektorn. De fasta tjänsterna vid institutionerna är inte tillräckligt många för att bedriva det utbildningsuppdrag som föreligger och institutionernas ekonomi tillåter inte att ytterligare tjänster inrättas. Konsekvensen blir att lärare anställs på korttidsförordnanden utan möjlighet till fast anställning. I synnerhet yngre lärare upplever detta som mycket negativt och menar att systemet inte stimulerar till utvecklingsarbete inom undervisningen.

Vissa yngre lärare framhåller att äldre kollegor har "fastnat" i gamla arbetsformer. En förklaring härtill kan vara det faktum att äldre lärare i regel har större erfarenhet av utbildningsorganisationen och därigenom sannolikt ett större administrativt ansvar, vilket förbrukar tid som annars kunnat användas till utveckling av undervisningsformerna.

Framtiden

Utifrån Grundbultsutdraget formulerades i enkäten tre frågor om framtiden att besvaras av samma lärarkategorier som ovan (professorer, lektorer, adjunkter, doktorander och i förekommande fall forskarasistenter).

Anser du framgent att du kommer ha tid att ge dina studenter fullgod undervisning och handledning?

De flesta lärarna inom samtliga kategorier var antingen tveksamma eller pessimistiska till framtida möjligheter att bedriva bra undervisning. Flera av de tveksamma angav att standarden endast kan upprätthållas så länge inga ytterligare nedskärningar genomförs. Andra hävdade att utbildningskvaliteten endast kan bibehållas på forskningens bekostnad. Även utbrändhet och förtida pensioneringar nämndes.

Vilka förutsättningar anser du institutionen/lärosätet borde/kommer att ge dig för att lyckas som forskare/lärare i framtiden?

De två svar som dominerade var trygga anställningsformer och möjlighet att forska i högre utsträckning än i dagsläget, eftersom man ansåg att forskning är en av de tyngst vägande meriterna vid tillsättande av fasta undervisningstjänster. Några lärare har svarat att de behöver mer tid för pedagogisk utveckling.

Tror du att du fortfarande är lärare på ett lärosäte om fem år?

En stor del av de tillfrågade trodde att de skulle arbeta kvar om fem år. Några äldre lärare uppgav att de saknar alternativ sysselsättning och yngre lärare vill stanna i yrket under förutsättning att de får forska. Dock finns en hel del tveksamheter i svaren.

Institutionsledningen

I fallstudien har även prefektens roll för att skapa förutsättningar för de anställda att kunna bedriva och utveckla verksamheten på institutionerna belysts. Utgångspunkten är institutionsledningens syn på vilken nivå i organisationen prioriteringar av verksamheten ska ske; institutionsledning eller ledningen för lärosätet.

Upplever du att förutsättningarna för planering och genomförande av institutionens verksamhet styrs av andra än institutionen själv?

Samtliga tillfrågade ansåg att förutsättningarna för institutionens verksamhet till stor del skapas utanför institutionen på en mer central (någon nämner politisk) nivå. Beslut fattade utanför institutionen styr i stor utsträckning hur institutionen kan planera och bedriva sin verksamhet. Nationalekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet lyfter bl.a. fram att ofinansierade reformer påverkar institutionens planeringsarbete. Man framhåller även att det finns en osäkerhet vad gäller uppdrag och fördelningsmodeller för fakultetsanslaget, vilket leder till att institutionen utnyttjar resurserna ineffektivt. Institutionen för historiska studier vid Umeå universitet nämner att ekonomisystemet till stora delar ligger utanför institutionens kontroll samt att mängden administrativt arbete har ökat utan ekonomisk kompensation.

Från många håll hörs det röster som uttrycker åsikten: "Institutionerna har kommit till en vändpunkt. Det går inte längre att spara på verksamheten. Om mer pengar ska sparas måste ledningen för lärosätena prioritera verksamheten." Anser du att detta påstående är riktigt?

Samtliga tillfrågade höll med om påståendet med följande förtydliganden. Institutionen för biologisk grundutbildning vid Stockholms universitet och Institutionen för företags- och förvaltningsutveckling vid Mithögskolan framhöll att prioriteringar i möjligaste mån bör göras *nära* verksamheten. Dessa nämnde även att ytterligare besparingar måste ställas i relation till kravnivån på utbildningen. Försämrade ekonomiska förutsättningar leder till en sämre utbildning. Institutionen för historiska studier vid Umeå universitet hävdade att den politiska makten och universitetsstyrelsen måste ta ansvar för att göra rätt verksamhetsprioriteringar. Engelska institutionen vid Lunds universitet framhöll att nuvarande resurser inte är tillräckliga för både lärarlöner och drift. Historiska institutionen vid Uppsala universitet nämnde att resursneddragningen har fått till följd att lektorsforskningen och forskarassistenttjänsterna skurits bort.

Diskussion av fallstudiens resultat

Det råder viss samstämmighet mellan de olika institutionernas svar på vissa delar av denna fallstudie. Sätts dessa i relation till vad som framkommit i debatten och i andra liknande undersökningar kan följande diskussion föras.

Alla utom en av institutionerna har upplevt en ökad studenttillströmning, vilket knappast är förvånande med tanke på det ökade antalet studenter i landet under perioden 1993–1998. Det ökade studentunderlaget har dock hanterats på olika sätt vid de studerade institutionerna. Inom humaniora och samhällsvetenskap har man trots ökade studentkullar minskat antalet valbara kurser, medan man inom biologi vid Stockholms universitet och Högskolan i Kalmar istället ökat dessa kurser. Från humaniora och samhällsvetenskap menar man att resurserna ej räcker för att genomföra fler alternativa kurser.

Till skillnad från humaniora/samhällsvetenskap har man inom biologiämnet experimenterat med nya undervisningsformer såsom PBI och gjort olika IT-satsningar. Dessa förändringar är grundade i både en ekonomisk nödvändighet och i en vilja att utveckla grundutbildningen. I ljuset av detta bör man diskutera huruvida dessa undervisningsformer är mer kostnadseffektiva än de traditionella. Vi kan även se att C-kursen i biologi vid Stockholms universitet är den enda kurs som ökat andelen undervisningstimmar per student och som samtidigt överstiger rekommendationerna från "Grundbulten".

Universitetslärarna i denna fallstudie arbetar i genomsnitt 49 timmar i veckan av vilka professorer och lektorer endast använder 10 timmar till forskning. Om de i denna fallstudie beskrivna lärarna liknar de i Göran Jenses studie från 1985¹² skulle detta innebära en total ökning av arbetstiden med ca 5 timmar i veckan. Denna ökning skulle kunna förklaras av den ökade andel studenter per lärare som Westling m.fl. pekar på. I förlängningen kan detta dessutom innebära att lärarnas kompetens undermineras eftersom de inte får tillräckligt med tid för egen kompetensutveckling och forskning. Detta understryks av exempelvis historiska institutionen i Uppsala och ett antal enskilda lärare som menar att tiden för lektorsforskning och pedagogiskt utvecklingsarbete har försvunnit. Som tidigare refererats till ur andra undersökningar har både antalet och andelen sjukskrivna lärare ökat markant. Undersökningen från Göteborgs universitet visar att denna ökning framför allt har skett bland kvinnor. I undersökningen från Umeå är den dominerande sjukskrivningsorsaken för lärare och forskare psykiska besvär. Även om föreliggande fallstudie och de refererade studierna inte kan belägga ett

¹² *Drömmen om professuren - En bok om akademiska forskare och lärare*, PU-rapport nr. 85:139, Lunds Universitet, 1985.

samband mellan ökad arbetstid och större studentkullar kan detta dock vara en rimlig förklaring.

I enkäterna uttrycker yngre lärare en önskan att stanna kvar inom högskolesektorn, under förutsättning att de får tillfälle att forska. Ställer man detta i relation till det faktum att den femtedel av lärarkåren som utför närmare 30 % av heltidsekvivalenterna kommer att gå i pension inom 10 år får vi en ganska mörk bild av tillgången på de som vill vara lärare.¹³ Redan idag utförs inom framför allt samhällsvetenskap och humaniora en stor del av forskningen främst av doktorander och forskarassistenter som i ganska låg utsträckning undervisar. Enligt denna fallstudie utför gruppen övriga, som inkluderar doktorander, forskarassistenter och adjunkter, en betydligt större andel forskning än övriga grupper (se Figur 1). Exkluderas adjunkterna, som enligt arbetsavtalen i genomsnitt skall undervisa 80–90 % av sin tid, ur denna grupp är andelen tid för forskning sannolikt ännu högre bland doktorander och forskarassistenter. De senare två lärarkategorierna är dessutom betydligt yngre än adjunkterna. Sammantaget borde detta betyda att äldre lärare undervisar mer än yngre. När de äldre lärarna skall ersättas av yngre som önskar forska i större utsträckning än vad de äldre haft möjlighet till kommer lärosätena sannolikt att få problem. Detta resonemang förutsätter givetvis att studentkullarna fortsätter vara höga i enlighet med de angivna målen. Demografiska studier visar dock att vi kommer att se en nedgång av antalet elever i gymnasieskolan under kommande tioårsperiod för att sedan få en ökning då de födda under 1990-talet skall söka högre utbildning. Detta sammanfaller med 1940-talisternas pensionering.¹⁴

Institutionerna uttrycker att möjligheterna att styra över sitt öde är små. Ett stort antal framhåller att beslut om institutionens förutsättningar alltför ofta fattas utanför institutionen. Samtliga institutioner framhåller att prioriteringar i verksamheten måste göras och en del menar att detta bör göras på institutionsnivå. I svaren framhålls att prioriteringsfrågor måste komma att handla om ”att använda tårtspade snarare än osthyvel” vilket sannolikt är lättare för en större institution än för en mindre.

¹³ SCB statistik över vissa personalkategorier vid respektive lärosätes verksamhetsområde med avseende på kön och ålder 1998 samt statistik ur Högskoleverkets NU-databas. I statistiken från NU-databasen över utförda årsverken kan det finnas felkällor med avseende på doktorander. Detta gör att skillnaden mellan andelen utfört arbete av lärare över 55 år och andelen lärare under 55 år kan vara mindre än de 10 procentenheter som nämns i texten.

¹⁴ SCB födelsestatistik ur Statistisk årsbok.

Vidare studier

Denna studie som Höskoleverket genomfört visar också på att det finns ett behov av ytterligare analys- och utredningsarbete utifrån de komplexa frågorna om utbildningens kvalitet och resurser. Fördjupade studier behövs således av, *för det första*, begreppet kvalitet och hur detta kan operationaliseras. Här kommer Höskoleverket att bedriva en omfattande verksamhet med anledning av verkets vidgade uppdrag att granska kvaliteten i högskolan. *För det andra* krävs fördjupade studier av resurser och resursanvändning. Sådana studier förutsätter en väsentligt förbättrad kostnadsredovisning vid lärosätena. *För det tredje* krävs studier av vilka samband som råder mellan resursinsats och kvalitet. Det ligger i Höskoleverkets uppdrag att arbeta vidare också med dessa senare frågor.

Tänkbara inriktningar för kommande studier är följande:

- Kvaliteten på C-uppsatser och förändringar över tiden. Ett par sådana studier har redan gjorts. ESO-gruppen har presenterat en studie där kvaliteten på C-uppsatser studerats ur olika perspektiv. Höskoleverkets rapport nr 1997:8 R är en studie av liknande karaktär. Där visas framför allt stora skillnader i utformning av C-kurser i den svenska högskolan. Med dessa studier som utgångspunkt planerar Höskoleverket att genomföra en större undersökning. Konkreta förslag till studier av resurserna bör avvakta redovisningen av utredningen om styrningen av högskolan senare under år 2000. Dessutom utreds högskolan av Riksdagens revisorer som kommer med en rapportserie under hösten. Dessa två studier kan sammantaget komma att utgöra bra underlag för vidare studier.
- Sambanden mellan kvalitet och resurser är ett område som det behöver forskas mer om. Detta konstateras samstämmigt i de utredningar som legat till grund för föreliggande studie. Alltså är det angeläget att engagera forskare i arbetet.
- Den psykiska arbetsmiljön vid landets universitet och högskolor kommer Höskoleverket i samarbete med yrkesinspektionen att utreda närmare.

Bilaga Ia

 HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education
Utvecklingsavdelningen
Mariann Samuelson
1999-05-31
Reg.nr 849-1780-99

Högskolornas styrelse svarar bland annat för resursfördelning mellan olika verksamhetsområden inom sina respektive lärosäten. Skillnaderna i resursfördelning till olika utbildningsområden är stora.

1. Vilka totala resurser disponerade styrelsen läsåret 1993/94 och läsåret 1998/99?
2. Vid en jämförelse mellan läsåren 1993/94 och 1998/99, i vilken utsträckning har styrelsen gjort en omfördelning av tillgängliga resurser
 - mellan *verksamheter* (t.ex. forskning, forskarutbildning, grundutbildning)
 - mellan *program, ämnen, institutioner* (motsv.)?
3. Har styrelsen under den aktuella perioden gjort dyrare investeringar för grundutbildningen (t.ex. ökat antal läsplatser på bibliotek, datorsalar)?

Bilaga Ib

Fakultetsnämnden eller motsvarande organ svarar för den närmare resursfördelningen inom sina respektive områden. Inom nämndernas områden finns det utbildningar med skillnader i uppläggning och resursbehov.

1. Vilka totala resurser disponerade fakulteten läsåret 1993/94 och läsåret 1998/99?
2. Vid en jämförelse mellan läsåren 1993/94 och 1998/99, i vilken utsträckning har fakulteten gjort en omfördelning av tillgängliga resurser
 - mellan verksamheter (t.ex. forskning, forskarutbildning, grundutbildning)
 - mellan *program, ämnen, institutioner* (motsv.)?
3. Har fakulteten under den aktuella perioden gjort dyrare investeringar för grundutbildningen (t.ex. för utnyttjande av informationsteknik)?

Bilaga I c

1. Vilka resurser disponerade institutionen läsåret 1993/94 och läsåret 1998/99

a) från universitetet/högskolan

- för forskning (fakultetsanslag)
- för undervisning
- för utveckling av utbildningen
- för lokaler
- för övrig verksamhet (administration m.m.)

b) från externa finansiärer¹

- för forskning
- för undervisning
- för utveckling av utbildningen
- för lokaler
- för övrig verksamhet (administration m.m.)

2. Har eventuella förändringar av institutionens ekonomiska resurser lett till omfördelning av resurser mellan olika verksamheter? I så fall vilka?

3. Vilka konsekvenser har eventuell omfördelning av resurserna² haft för andra verksamheter än grundutbildning?

Frågorna 4–10 nedan gäller den grundläggande högskoleutbildningen

4. Har antalet (valfria?) kurser ökat eller minskat? Har eventuell förändring varit till det bättre eller sämre?

¹ Med utgångspunkt i principen om full kostnadstäckning bör externa resurser, om möjligt, fördelas på forskning resp. undervisning samt lokaler och övrig verksamhet (administration).

² T.ex. ökade/minskade möjligheter för lärarna att delta i konferenser, datorsituationen på institutionen.

5. Vilka (tydliga) förändringar har skett i pedagogiskt hänseende (t.ex. större ansvar för den enskilde studenten för sin utbildning, förskjutning mot problembaserad utbildning, större utnyttjande av multimediala)?

6. Många studenter anser att antalet undervisningstimmar per vecka är för lågt och att undervisningsgrupperna är för stora, Om man jämför situationen läsåret 1993/95 med situationen läsåret 1998/99, ser man då skillnader vad avser

- antalet timmar per student,
- gruppstorlek,
- lärarkategori³

på A-, B- C- eller D-nivå? Gör gärna en enkel tabell som illustrerar ev. skillnader.

7. Det är givetvis också av intresse att jämföra studieresultaten

	läsåret 1993/94		läsåret 1997/98	
	totalt antal registrerade	Antal godkända	totalt antal registrerade	Antal godkända
A-nivå				
B-nivå				
C-nivå				
D-nivå				

8. Hur stort var överintaget på resp. nivå?

9. Föreligger någon skillnad i krav i examinationen mellan läsåret 1993/94 och läsåret 1998/99?

10. Vilka planeringssvårigheter när det gäller grundutbildningen föreligger för institutionen⁴

11. Hur bedömer Du kostnadsutvecklingen på institutionen, dels under perioden 1993/94–1998/99, dels för framtiden?

³ Professorer, lektorer, adjunkter.

⁴ T.ex. osäkerhet om lärarnas tjänstgöringsskyldighet eftersom lokala avtal ej träffats, sena besked om forskningsanslag.

Bilaga 2

Till
De olika institutionerna.

P M

Peter Schilling
1999-09-30

En studie över den egna institutionen

Högskoleverket skulle vilja att du genomförde en undersökning på din egen institution åt oss. De ekonomiska villkoren du kommer att arbeta under finns beskrivna i ett brev till institutionens prefekt. Uppdraget ska rapporteras skriftligt till Högskoleverket senast den 17 december.

Nedan finns de frågor vi vill ha svar på och i samband med dessa hur vi vill att du ska redovisa svaren. Om du har frågor om upplägget eller andra frågor relaterade till studien kan du höra av dig till:

Mariann Samuelson, 08-563 088 74 eller Peter Schilling, 08-563 088 75.

Om du föredrar e-post: namn.efternamn@hsv.se

Bakgrund

En projektgrupp på högskoleverket har fått i uppdrag att utreda om nedskärningarna som skett under 1990-talet fått någon kvalitetsförsämrande effekt. Projektgruppen har genomfört en enkätundersökning och ett seminarium. Dessa båda kunskapsinhämtande aktiviteter har lett till en arbetsrapport till universitetskanslern. Rapporten bifogas som bilaga till denna PM.

Rapporten innehåller tre tentativa slutsatser:

- De svarande institutionerna har alla, utom historiska institutionen vid Uppsala universitet, ökat storleken på sina undervisningsgrupper.
- De undersökta biologiska institutionerna har ökat antalet valbara kurser och infört nya pedagogiska metoder exempelvis varianter av PBI. De andra ämnena har minskat antalet valbara kurser och hållit fast vid den traditionella pedagogiken.
- Alla svarande institutioner är oroliga för framtida kostnadsökningar.

Projektgruppen anser att det empiriska underlaget för dessa slutsatser är för litet. Slutsatserna är endast tentativa och kan därför inte användas som argument i en diskussion om de förändrade villkoren för den högre utbildningen i Sverige. Därför

vill vi fördjupa vår studie genom att undersöka lärarnas arbetsituation och hur denna påverkar grundutbildningens kvalitet.

Studiens syfte och disposition

Syfte med studien är både att undersöka undervisningstätheten över tid och belysa hur den undervisande personalen upplever sin arbetsituation i förhållande till kvaliteten på grundutbildningen samt att ge lärarna en möjlighet att peka ut framtida möjligheter och problem.

Studien har fyra delar. Den första är en kvantitativ beskrivning av undervisningstätheten över tid. Den andra delen behandlar den undervisande personalens arbetsvillkor i förhållande till den upplevda kvaliteten på undervisningen. Den tredje delen är spekulativ och behandlar den undervisande personalens syn på framtiden. I den sista delen är det prefekten/erna som ska svara på frågor om decentralisering och maktförhållanden inom lärosätet.

Del ett

Undervisningstäthet

Ett sätt att mäta undervisningstäthet är att jämföra scheman från olika år. Det vi vill att du ska göra är att utgå från de scheman som finns för A och C-kursen (grund- och påbyggnadskursen) i ditt ämne. Undersökningsperioden är en fullt genomförd A- respektive C-kurs vid tre valda år; Ht 93, Ht 96 och Ht 98. Måttet blir alltså antalet undervisningstimmar per student per A- och C-kurs (undervisningstäthet).

För dessa kurser skulle vi också vilja att du tog fram genomströmningstalet dvs. hur många studenter som började i förhållande till de som slutförde hela A- respektive C-kursen.

Resultatet skulle vi vilja ha redovisat i nedanstående tabell:

Tabell 1. Undervisningstäthet respektive genomströmning på A-kurser respektive termin.

	Undervisningstäthet	Genomströmning
Ht 93		
Ht 96		
Ht 98		

Resultatet för undersökningen av C-kursen redovisas på samma sätt i en tabell 2.

Del två

Lärarnas arbete och kvaliteten på undervisningen

Denna del av undersökningen är tänkt att försöka uppskatta den undervisande personalens, dvs. professorer, lektorer, forskarassistenter, adjunkter och doktorander, tidsdisposition avseende arbetsuppgifterna undervisning, forskning, samverkan med omgivande samhället, administration samt kompetensutveckling. Observera att

forskarassistenter, adjunkter och doktorander redovisas som ”övrig undervisande personal”. Om det finns andra personalkategorier som undervisar på din institution, var vänlig och särredovisa dessa.

Den första frågan på denna del är:

Om du själv skulle uppskatta din arbetstid, hur många timmar lägger du ner i snitt under en arbetsvecka på följande arbetsuppgifter: Undervisning, forskning, samverkan med omgivande samhället, administration samt kompetensutveckling?

Frågan ställs till all undervisande personal, dock inte prefekterna!

Svaret sammanställs i följande tabell:

Tabell 3. Timfördelningen i genomsnitt en arbetsvecka under terminstid för respektive lärarkategori och arbetsuppgift.

	Professor	Lektor	Övrig undervisande personal
Undervisning			
Forskning			
Samverkan med det omgivande samhället			
Administration			
Kompetensutveckling			
Summa			

Vi vill också att du ställer följande frågor till samma personer som du ställde den första frågan till.

SOU 1992:1 ”Grundbulten” kom till följande slutsats vad gäller lärarnas åsikter om sin egen situation:

”... lärarkåren i den svenska högskolan [...] trivs bra, är engagerade i sina arbetsuppgifter, ser positivt på studenterna och arbetar hårt trots att de är missnöjda med de materiella villkoren. De skattar friheten, självständigheten och utvecklingsmöjligheterna högt. De är intresserade av fortsatt utveckling och har en mängd förslag till förbättringar. De har en beredskap att medverka till att bevara eller höja kvaliteten i grundutbildningen.” (SOU 1992:1 *Frihet Ansvar Kompetens. Grundutbildningens villkor i högskolan*, sid 115.)

Stämmer denna bild från 1991, punkt för punkt, med din vardag som akademisk lärare 1999?

Om inte, vilka punkter anser du inte stämmer med arbetet som akademisk lärare 1999? Vilka faktorer anser du förklarar den inträffade förändringen?

På dessa frågor skulle vi vilja ha en sammanställning av svaren inom respektive lärarkategori.

Del tre

Framtida möjligheter och hot

I denna del vill vi, mot bakgrund av att alla de tillfrågade institutionerna var oroliga för framtiden, be de tillfrågade att se sig själva som akademiska lärare om fem (5) år. Anledningen till denna spekulativa del är att vi tror att oron för framtiden påverkar kvaliteten på undervisningen idag liksom i framtiden.

Frågorna ställs till all undervisande personal, dock inte prefekterna! Vi vill att du också ber om en motivering av lärarnas svar.

- Anser du framgent att du kommer ha tid ge dina studenter fullgod undervisning och handledning?
- Vilka förutsättning anser du institutionen/lärosätet borde/kommer att ge dig för att lyckas som forskare/lärare i framtiden?
- Tror du att du fortfarande är lärare på ett lärosäte om fem år?

På dessa frågor skulle vi vilja ha en sammanställning av svaren inom respektive lärarkategori.

Del fyra

Prefekterna

I denna vill vi försöka få decentraliseringens effekter belysta. Frågorna riktas endast till prefekten på institutionen. Frågorna liknar de i del tre. De kanske inte är lika spekulativa men handlar till en del om framtiden. Vi vill även här att du ber om motiveringar/förklaringar till svaren.

Upplever du att förutsättning för planering och genomförande av institutionens verksamhet styrs av andra än institutionen själv? Ett exempel på denna styrning är att den centrala ledningen på lärosätet kan besluta om att institutionen ska flytta till dyrare lokaler utan att institutionen samtycker.

Från många håll hörs det röster som uttrycker åsikten ”Institutionerna har kommit till en vändpunkt. Det går inte längre att spara mer på verksamheten. Om mer pengar ska sparas måste ledningen för lärosätena prioritera verksamheten.” Anser du att detta påstående är riktigt?

Vi vill att du redovisar svaren var för sig på denna fråga.

Bilaga 3

Undervisningstid och gruppstorlek inom ämnet Historia.

Undervisningstid och gruppstorlek inom respektive lärosäte kan jämföras med det förslag som presenterades i ett delbetänkande till (SOU 1992:44) Grundbulten. Där anges undervisningstid till sex timmar föreläsning och tre timmar seminarium i veckan samt gruppstorleken vid föreläsning till 30 studenter, vid seminarium 15 studenter.

Umeå universitet					
	Undervisningstid/ poäng		Grupp- storlek		
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläs- ning	Semi- narium	Semi- narium
A - kurs	6,5	1,4	64	32	
C - kurs	1,4	4,6	23	12	
Ht-1996					
	Undervisningstid/ poäng		Grupp- storlek		
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläs- ning	Semi- narium	Semi- narium
A - kurs	5,7	1,35	40	13	
C - kurs	0,7	2	15 (29)*	7 (15)*	
Ht-1998					
	Undervisningstid/ poäng		Grupp- storlek		
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläs- ning	Semi- narium	Semi- narium
A - kurs	6,9	0,5 (1)**	74	9	
C - kurs	1,5	2,4	18	9 (18)*	

*Hel- respektive halvgrupp

**Minder undervisningsgrupper

Uppsala universitet					
	Undervisningstid/ poäng		Grupp- storlek		
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläs- ning	Semi- narium	Semi- narium
A - kurs	4	3	100	15	
C - kurs	0	5	0	15	
Ht-1996					
	Undervisningstid/ poäng		Grupp- storlek		
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläs- ning	Semi- narium	Semi- narium
A - kurs	4	3	120	20	
C - kurs	0	5	0	20	
Ht-1998					
	Undervisningstid/ poäng		Grupp- storlek		
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläs- ning	Semi- narium	Semi- narium
A - kurs	4	3	120	20	
C - kurs	0	5	0	20	

Undervisningstid och gruppstorlek inom ämnet Engelska.

Undervisningstid och gruppstorlek inom respektive lärosäte kan jämföras med det förslag som presenterades i ett delbetänkande till (SOU 1992:44) Grundbulten. Där anges undervisningstid till sex timmar undervisning i veckan samt gruppstorleken vid föreläsning till 30 studenter, vid seminarium 15 studenter.

Karlstads universitet					
Undervisnings- tid/ poäng	Semi- narium	Lek- tioner	Grupp- storlek	Semi- narium	Lek- tioner
A - kurs	8	12	60	20	-
C - kurs	4	-	30	15	-
Ht-1996					
Undervisnings- tid/ poäng	Semi- narium	Lek- tioner	Grupp- storlek	Semi- narium	Lek- tioner
A - kurs	8	12	60	20	-
C - kurs	7	4	30	15	-
Ht-1998					
Undervisnings- tid/ poäng	Semi- narium	Lek- tioner	Grupp- storlek	Semi- narium	Lek- tioner
A - kurs	10	24	60	20	-
C - kurs	8	2	30	15	-

Lunds universitet					
Undervisnings- tid/ poäng	Semi- narium	Lek- tioner	Grupp- storlek	Semi- narium	Lek- tioner
A - kurs	1,75	1,8	2 100/200*	25	50
C - kurs	3,1	1,8	0 78/39*	20	0
Ht-1996					
Undervisnings- tid/ poäng	Semi- narium	Lek- tioner	Grupp- storlek	Semi- narium	Lek- tioner
A - kurs	1,9	1,8	200	25	50
C - kurs	3,1	1,8	0 57/29*	14	0
Ht-1998					
Undervisnings- tid/ poäng	Semi- narium	Lek- tioner	Grupp- storlek	Semi- narium	Lek- tioner
A - kurs	1,4	1,5	175	25	50
C - kurs	3,1	2	0 47/24*	12	0

*Ej samläsning med lärarstudier/samläsning med lärarstudier

Undervisningstid och gruppstorlek inom ekonomiämnena.

Grundbulten. Där anges undervisningstid till sex timmar föreläsning och tre timmar seminarium i veckan samt gruppstorleken vid föreläsning till 30 studenter, vid seminarium 15 studenter.

Nationalekonomi, Göteborgs universitet					Företags- och förvaltningsutveckling Mithögskolan				
Ht-1993					Ht-1993				
Undervisningstid/ poäng	Övning	Grupp- storlek	Övning		Undervisningstid/ poäng	Semi- narium	Grupp- storlek	Föreläs- ning	Semi- narium
A-kurs	6,45	2,55	134	27				90	12
C-kurs	6,84	1,8	22	22		8		30	12
Uppsats	0,6	-	52	-		8			
Ht-1996					Ht-1996				
Undervisningstid/ poäng	Övning	Grupp- storlek	Övning		Undervisningstid/ poäng	Semi- narium	Grupp- storlek	Föreläs- ning	Semi- narium
A-kurs	6,15	3	221	44				90	12
C-kurs	6,8	1,8	40	40		8		30	12
Uppsats	0,6	0,3	20	20					
Ht-1998					Ht-1998				
Undervisningstid/ poäng	Övning	Grupp- storlek	Övning		Undervisningstid/ poäng	Semi- narium	Grupp- storlek	Föreläs- ning	Semi- narium
A-kurs	6,15	1,8	1,2	180				60	12
C-kurs	6,6	1,8	-	30		8		30	12
Uppsats	0,6	0,3	-	25		8			
				17					

Undervisningstid och gruppstorlek inom Institutionen för . biologisk grundutbildning.

Undervisningstid och gruppstorlek inom respektive lärosäte kan jämföras med det förslag som presenterades i ett delbetänkande till Grundbulten (SOU 1992:44). Där anges undervisningstid till sex timmar föreläsning och tre timmar seminarium i veckan samt gruppstorleken vid föreläsning till 30 studenter, vid seminarium 15 studenter.

Stockholms universitet				
Ht-1993				
	Undervisnings- tid/ poäng		Grupp-storlek	
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläsning	Semi- narium
A - kurs	5,8	2,4	33	12
C - kurs	7	1,6	16	8

Ht-1996				
	Undervisnings- tid/ poäng		Grupp-storlek	
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläsning	Semi- narium
A - kurs	6,6	1,5	39	12
C - kurs	7,3	1,8	15	8

Ht-1998				
	Undervisnings- tid/ poäng		Grupp-storlek	
	Föreläsning	Semi- narium	Föreläsning	Semi- narium
A - kurs	7,1	1,3	45	12
C - kurs	6,9	2	15	8

En arbetsrapport från Högskoleverket är antingen en del av något som senare ska resultera i en slutrapport eller aktuellt nyhetsmaterial.

Högskoleverkets arbetsrapporter 2000:12 AR
ISSN: 1404-5745
ISRN: HSV-AR--00/12--SE

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar, tillsyn, internationella frågor och studieinformation. Dessutom ansvarar verket för samordningen av det svenska universitetsdatornätet SUNET.

 HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education